

Blauwe kiekendief

Toekomst op Waddeneilanden onzeker

Waddeneilanden en blauwe kiekendieven horen bij elkaar. Dat was tenminste jarenlang het geval. Of het nu zomer of winter was, op de eilanden had je een goede kans deze roofvogel te zien. Die kans wordt helaas steeds kleiner.

JELLE VAN DIJK

Blauwe kiekendief Foto: Jan Hendriks

Tot halverwege de vorige eeuw was de blauwe kiekendief een zeldzame broedvogel in ons land. Je kon hem vinden in grote moerasgebieden als De Peel en de Wieden. Pas in 1940 vestigde deze soort zich op de Waddeneilanden (Ameland). Met de drooglegging van Oostelijk- en Zuidelijk-Flevoland ontstonden uitgestrekte rietmoerassen waar de blauwe kiekendief zich snel thuis voelde. Hierdoor nam het aantal broedvogels in ons land met enkele tientallen toe. Ondertussen ging het de populatie op de Waddeneilanden ook voor de wind. De blauwe kiekendieven in Flevoland verdwenen vrijwel toen rietvelden werden omgezet in landbouwgrond. Alleen in de Oostvaardersplassen bleven nog tot in het begin van deze eeuw enkele paren broeden.

Door de toename op de Waddeneilanden bleef het landelijke aantal stijgen: omstreeks 1980 circa 120 paren. Ameland en Terschelling vormden in die tijd het bolwerk met samen ruim 50 paren. Op Texel broedde de eerste blauwe kiekendief pas in 1978. In 1994 werd het landelijke maximum van 140 paren bereikt. Hierna nam het aantal paren af; eerst langzaam, maar na de eeuwwisseling steeds sneller. In 2011 telde ons land nog maar 20 paren.

Bruine neemt toe, blauwe neemt af

Onderzoek op de Waddeneilanden heeft aangetoond dat vooral de overleving van de uitgevlogen jongen te laag is om de populatie in stand te houden. Dit kan te maken hebben met een gebrek aan prooidieren. Enerzijds komt dit door veranderingen in het open duinlandschap zoals de toegenomen begroeiing met grassen en struiken. Hierdoor zijn er minder prooien zoals kleine zoogdieren en vogels bereikbaar. Wellicht nog belangrijker is de toename van andere roofvogels. Op alle Waddeneilanden nam het aantal bruine kiekendieven fors toe. Zo broeden bijvoorbeeld op zowel Texel als

Ameland tegenwoordig ruim 25 paren. Ook buizerd en havik hebben zich op de eilanden gevestigd. Deze ontwikkelingen hebben ongetwijfeld tot voedselconcurrentie geleid.

Wel in trek tijdens de winter

Gelukkig zien we in de winter nog wel op veel plaatsen blauwe kiekendieven. Onze broedvogels trekken zuidwaarts, maar vanuit Scandinavië komen enkele honderden kiekendieven bij ons doortrekken en overwinteren. De wintervogels houden er gemeenschappelijke slaapplekken op na in veelal ontoegankelijke plaatsen zoals uitgestrekte rietvelden. Dat er met name in het kustgebied heel wat blauwe kiekendieven doortrekken, blijkt uit de tientallen die jaarlijks worden gezien op regelmatig bezette trektelposten zoals de Vulkaan bij Kijkduin en de Puinhoop bij Katwijk.

Toekomst als broedvogel in graanvelden

Toch zal de blauwe kiekendief vermoedelijk niet als broedvogel uit ons land verdwijnen. Sinds 2009 zijn namelijk enkele paren gaan broeden in de graanvelden van NO-Groningen, het gebied waar de Werkgroep Grauwe Kiekendief actief is met nestbescherming. Dat het broeden in graanvelden een goed alternatief is voor het broeden in de duinen, leert ons de situatie in Frankrijk. In de eindeloze graanvelden van Noord- en Midden-Frankrijk broeden tegenwoordig zo'n 10.000 paren! Ook in Duitsland is het broeden in graanvelden geen onbekend verschijnsel. De naam Kornweihe wijst al in die richting. Maar of de blauwe kiekendief zich in duinen van het Waddengebied als broedvogel zal handhaven, is hoogst onzeker.

JELLE VAN DIJK IS VRIJWILLIGER VOOR DIVERSE NATUURORGANISATIES